

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

LÊ THỊ MINH THẢO

ĐỐI CHIẾU TÊN RIÊNG NỮ GIỚI NGƯỜI ANH
VÀ NGƯỜI VIỆT

LUẬN ÁN TIẾN SĨ NGÔN NGỮ HỌC

Hà Nội, 2018

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

LÊ THỊ MINH THẢO

**ĐỐI CHIẾU TÊN RIÊNG NỮ GIỚI NGƯỜI ANH
VÀ NGƯỜI VIỆT**

Chuyên ngành: Ngôn ngữ học so sánh đối chiếu

Mã số: 9222024

LUẬN ÁN TIẾN SĨ NGÔN NGỮ HỌC

Người hướng dẫn khoa học: 1. GS.TS. Lê Quang Thiêm

2. PGS. TS. Hồ Ngọc Trung

Hà Nội, 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Những tư liệu và số liệu trong luận án là trung thực. Đề tài nghiên cứu và các kết quả chưa được ai công bố.

Tác giả luận án

Lê Thị Minh Thảo

DANH MỤC CÁC BẢNG

STT	Tên Bảng	Trang
	Bảng 2.1. Chính tố trong tên nữ giới người Anh	41
	Bảng 2.2. Tiền tố trong tên nữ giới người Anh	42
	Bảng 2.3. Hậu tố trong tên nữ giới người Anh	42
	Bảng 2.4. Mô hình tổ hợp định danh nữ giới người Anh	46
	Bảng 2.5: Bảng tổng hợp phân bố số lượng tên cá nhân nữ giới người Anh theo hình thức cấu tạo	48
	Bảng 2.6: Bảng tổng hợp phân bố số lượng tên đệm nữ giới người Anh theo hình thức cấu tạo	51
	Bảng 2.7: Bảng tổng hợp phân bố số lượng tên họ nữ giới người Anh theo hình thức cấu tạo	55
	Bảng 2.8: Bảng tổng hợp phân bố số lượng tên nữ giới người Anh theo thành tố cấu tạo	66
	Bảng 2.9. Mô hình tên người Việt của Trần Ngọc Thêm	67
	Bảng 2.10. Mô hình cấu trúc chính danh nữ giới người Việt	67
	Bảng 2.11: Bảng tổng hợp phân bố số lượng tên cá nhân nữ giới người Việt theo mô hình cấu tạo	71
	Bảng 2.12: Bảng tổng hợp phân bố số lượng tên đệm nữ giới người Việt theo mô hình cấu tạo	73
	Bảng 2.13: Bảng tổng hợp phân bố số lượng tên nữ giới người Việt theo thành tố cấu tạo	86
	Bảng 3.1. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến các con vật đẹp và đáng yêu	97
	Bảng 3.2. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến các loài cây, hoa	99
	Bảng 3.3. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến hiện tượng tự nhiên	98
	Bảng 3.4. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến màu sắc	99
	Bảng 3.5. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến vật có giá trị	99
	Bảng 3.6. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến Kinh thánh	101
	Bảng 3.7. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến nhân vật trong tác phẩm nghệ thuật	102
	Bảng 3.8. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến tên họ có sẵn	103
	Bảng 3.9. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến tước hiệu	103
	Bảng 3.10. Tên cá nhân nữ giới liên quan đến con số	104

	Bảng 3.11. Tên họ liên quan đến tên gọi nghề nghiệp	108
	Bảng 3.12. Tên họ liên quan đến tên địa danh	110
	Bảng 3.13. Tên họ liên quan đến đặc điểm địa danh	110
	Bảng 3.14. Tên họ được hình thành từ tên cá nhân của cha thêm “s”	111
	Bảng 3.15. Tên họ được hình thành từ tên cá nhân của cha thêm “son”	112
	Bảng 3.16. Tên họ được hình thành từ tên cá nhân của cha	112

DANH MỤC SƠ ĐỒ

STT	Tên sơ đồ	Trang
1	Hình 2.1. Sơ đồ cấu tạo tổ hợp định danh nữ giới người Anh và người Việt	39

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

1.	R	Căn t ^ố
2.	S	H ^ậ t ^ố
3.	P	Ti ^ê n ^ố
4.	T	Th ^à n ^h ^ố
5.	Tr.	Trang
6.	Nxb	Nhà xuất bản
7.	A	Tên cá nhân
8.	B	Tên đ ^ệ m
9.	C	Tên họ

MỤC LỤC

1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	1
3. Đối tượng, phạm vi và ngữ liệu nghiên cứu.....	2
4. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu	3
5. Đóng góp mới về khoa học của luận án.....	4
6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án.....	4
7. Bố cục của luận án.....	4
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ THUYẾT CỦA LUẬN ÁN	5
1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu	5
<i>1.1.1. Tình hình nghiên cứu tên người Anh</i>	<i>5</i>
<i>1.1.2. Tình hình nghiên cứu tên người Việt</i>	<i>11</i>
1.2. Cơ sở lý thuyết.....	18
<i>1.2.1. Một số vấn đề lý thuyết về tên riêng</i>	<i>18</i>
<i>1.2.2. Vấn đề giới trong ngôn ngữ học</i>	<i>28</i>
<i>1.2.3. Nghiên cứu đối chiếu tên riêng nữ giới người Anh và người Việt.....</i>	<i>34</i>
Tiểu kết chương 1	37
CHƯƠNG 2. ĐỐI CHIẾU ĐẶC ĐIỂM CẤU TẠO TÊN NỮ GIỚI NGƯỜI ANH VÀ NGƯỜI VIỆT	39
2.1. Đặt vấn đề	39
2.2. Cơ sở phân tích đặc điểm cấu tạo tên nữ giới người Anh và người Việt	40
<i>2.2.1. Một số lý luận về hình vị</i>	<i>40</i>
<i>2.2.2. Cơ sở phân tích các thành phần cấu tạo trong tên nữ giới người Anh và người Việt</i>	<i>44</i>
2.3. Đặc điểm cấu tạo tên nữ giới người Anh	45
<i>2.3.1. Mô hình chung tên nữ giới người Anh</i>	<i>45</i>
<i>2.3.2. Các thành phần cấu tạo tên nữ giới người Anh.....</i>	<i>46</i>
<i>2.3.3. Các mô hình cấu tạo tên nữ giới người Anh</i>	<i>56</i>
2.4. Đặc điểm cấu tạo tên nữ giới người Việt.....	66
<i>2.4.1. Mô hình chung tên nữ giới người Việt</i>	<i>66</i>
<i>2.4.2. Các thành phần cấu tạo tên nữ giới người Việt</i>	<i>67</i>
<i>2.4.3. Các mô hình cấu tạo tên nữ giới người Việt</i>	<i>77</i>

2.5. Những nét tương đồng và khác biệt về cấu tạo trong tên nữ giới người Anh và người Việt	85
<i>2.5.1. Những nét tương đồng về cấu tạo trong tên nữ giới người Anh và người Việt</i>	<i>86</i>
<i>2.5.2. Những khác biệt về cấu tạo trong tên nữ giới người Anh và người Việt</i>	<i>87</i>
Tiểu kết chương 2.....	93
CHƯƠNG 3. ĐỐI CHIẾU ĐẶC ĐIỂM NGŨ NGHĨA VÀ VĂN HÓA - XÃ HỘI PHẢN ÁNH QUA TÊN NỮ GIỚI NGƯỜI ANH VÀ NGƯỜI VIỆT	95
3.1. Đặt vấn đề	95
3.2. Đặc điểm nghĩa của tên nữ giới người Anh	96
<i>3.2.1. Đặc điểm nghĩa của tên cá nhân nữ giới người Anh</i>	<i>96</i>
<i>3.2.2. Đặc điểm nghĩa của tên đệm nữ giới người Anh</i>	<i>104</i>
<i>3.2.3. Đặc điểm nghĩa của tên họ nữ giới người Anh</i>	<i>105</i>
3.3. Đặc điểm nghĩa của tên nữ giới người Việt.....	112
<i>3.3.1. Đặc điểm nghĩa của tên cá nhân nữ giới người Việt</i>	<i>112</i>
<i>3.3.2. Đặc điểm nghĩa của tên đệm nữ giới người Việt.....</i>	<i>119</i>
<i>3.3.3. Đặc điểm nghĩa của tên họ nữ giới người Việt</i>	<i>122</i>
3.4. Những nét tương đồng và khác biệt về nghĩa và văn hóa - xã hội được phản ánh qua tên nữ giới người Anh và người Việt	123
<i>3.4.1. Những nét tương đồng về nghĩa và văn hóa - xã hội phản ánh qua tên nữ giới người Anh và người Việt</i>	<i>123</i>
<i>3.4.2. Những khác biệt về nghĩa và văn hóa - xã hội phản ánh qua tên nữ giới người Anh và người Việt</i>	<i>125</i>
Tiểu kết chương 3.....	145
KẾT LUẬN	147
TÀI LIỆU THAM KHẢO VÀ TRÍCH DẪN.....	151

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

1.1. Trong mỗi cộng đồng, mỗi ngôn ngữ khác nhau, tên người (nhân danh) không chỉ đơn thuần là những kí hiệu dùng để định danh mà còn chứa đựng những dấu ấn về lịch sử, xã hội và truyền thống văn hoá đặc trưng cho mỗi cộng đồng dân tộc đó. Tên nữ giới người Anh và Việt cũng vậy, vừa mang đặc trưng của ngôn ngữ, vừa là ánh xạ phản chiếu đặc điểm văn hoá - xã hội. Do đó, thông qua việc nghiên cứu tên nữ giới, chúng tôi có thể tìm hiểu được những đặc trưng về ngôn ngữ và văn hóa – xã hội thể hiện qua tên nữ giới ở mỗi quốc gia.

1.2. Tên người nói chung và tên nữ giới nói riêng chiếm một vị trí rất quan trọng trong hệ thống tên riêng. Trong mỗi ngôn ngữ, tên nữ giới có những đặc điểm riêng. Xét về số lượng, nữ giới là lực lượng chiếm phân nửa dân số nhân loại. Điều đó cũng có nghĩa là số lượng tên nữ giới chiếm phân nửa số lượng tên người trên thế giới. Với số lượng rất lớn như vậy, đây chính là một nguồn ngữ liệu hết sức phong phú để tìm hiểu và phân tích. Hơn nữa, việc nghiên cứu tên nữ giới góp phần làm phong phú thêm nội dung nghiên cứu trong ngôn ngữ học xã hội về giới cũng như trong ngôn ngữ và văn hoá - xã hội nói chung.

1.3. Theo nguồn tư liệu mà chúng tôi tiếp cận được, hiện vẫn còn thiếu vắng những công trình nghiên cứu so sánh đối chiếu về tên người Anh và người Việt nói chung và đặc biệt là tên nữ giới nói riêng.

Từ những lí do nêu trên, để giúp người Anh và người Việt, đặc biệt là người học và nghiên cứu về hai ngôn ngữ này hiểu được những đặc điểm ngôn ngữ, văn hoá, xã hội hàm chứa trong tên nữ giới, chúng tôi chọn vấn đề “*Đối chiếu tên riêng nữ giới người Anh và người Việt*” làm đề tài luận án.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Thông qua việc khảo sát và đối chiếu tên riêng (chính danh) nữ giới người Anh và người Việt, mục đích của luận án là góp phần hệ thống những lí luận